

ДІТИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ НА ЕТАПІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Шевченко Світлана Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України, Україна

На сучасному етапі громадського розвитку Українська держава гарантує рівні права для усіх національностей, що мешкають на її території. За роки незалежності в Україні створені правові основи державної національної політики, яка будується на принципах рівності соціальних, культурних прав і свобод усіх громадян. Діти з особливими потребами як складова народу України є повноправними суб'єктами політичного процесу.

Правовою основою формування державної політики прав нечуючих стали Декларація прав національностей України (1991), Закони України «Про освіту» (1991), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991, 2004), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про охорону дитинства» (2001), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2001), «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (спеціальну освіту)» (2007), Конституція України (1996), Національна доктрина розвитку освіти (2002), постанова Кабінету Міністрів України послуги «Переклади дактильно-жестової мови на словесну і навпаки» (2009-2010) та ін.

В організації навчального процесу спеціальних шкіл одним із пріоритетних напрямів було навчання мови дітей з порушеннями слуху. Ряд документів світового масштабу: резолюції Європейського парламенту (1988, 1998), Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про права національних мов в державах - членах Ради Європи» (2003), Конвенції ООН про права інвалідів (2008), які надали офіційний статус національній жестовій мові глухих, визнали жестову мову глухих частиною культурного багатства Європи, зокрема, частиною європейської лінгвістичної і культурної спадщини, в якості повноцінного і природного засобу спілкування для людей з порушеннями слуху. Підтвердженням цього є доповнення до ст. 23 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» у 2004 р. «дактильно-жестова мова є не лише засобом спілкування, а й визнана засобом навчання інвалідів з вадами слуху. Правовий статус та сфера застосування дактильно-жестової мови визначаються законодавством України» [3]. Конвенція чітко визначила зобов'язання держав-учасниць стосовно запровадження загальноприйнятих вимог рівноправності дітей з особливими потребами в усіх галузях, які мають вирішальне значення для якості життєдіяльності, а саме «забезпечення навчанням сліпих, глухих, сліпоглухих осіб за допомогою найвідповідніших для індивіда умов, методів і способів

спілкування в обстановці, яка максимально сприяє засвоєнню знань і соціальному розвитку» [1].

Означений аспект навчального процесу дітей з порушеннями слуху був предметом розгляду українських учених: Н. Б. Адамюк, Н. В. Іванюшевої, В. В. Засенка, Т. Є. Єжової, С. В. Кульбиди, О. М. Таранченко, І. І. Чепчиної та ін. Питання теорії і історії організації спеціального навчання і виховання дітей, що недочувають і глухих, завжди були предметом багатьох досліджень (В. І. Бондаря, Н. Ф. Засенко, В. В. Засенка, І. П. Колісника, Є. П. Сильова, В. М. Шевченка, Л. І. Фомічової, М. Д. Ярмаченка та ін.). Отже, вчені звертали велику увагу на організацію навчальної діяльності дітей з порушеннями слуху; досліджували різні проблемні питання навчального процесу не чуючих дітей які є надзвичайно актуальними і в нинішній час.

У досліджуваний період функціонувати досить розгалужена і диференційована система навчально-виховних (корекційних) закладів, реабілітаційних і медико-педагогічних центрів, навчально-виховних комплексів, спеціальних (корекційних) класів при середніх закладах освіти та ін. У порівнянні з попередніми роками то в 60-х роках в Україні була лише одна спеціальна школа для слабочуючих дітей. Нині існує 32 школи для глухих (4064 учні) та 26 шкіл для слабочуючих (3488 учнів) [4].

У спеціальній школі основою диференційованого викладання є орієнтоване навчання на потреби дітей та використання різноманітних форм організації навчального процесу. Це підхід до викладання, орієнтований на потреби дітей. Одним із таких потреб була жести́ва мова яка з моменту незалежності увійшла в навчальний план шкіл для глухих дітей.

Здійснюючи завдання всебічного розвитку особистості кожного учня, загальноосвітня школа в умовах незалежності України і вчителі намагалися дати знання дітям з порушеннями слуху жести́вої мови не лише на рівні предмету, а й на індивідуальних заняттях. Адже, кожен учень має свої особисті нахили до пізнавальної діяльності й потребує своїх особливих шляхів навчально-виховного процесу. На думку В. О. Сухомлинського: «Дитина – жива істота, її мозок – найтонший, найніжніший орган, до якого треба ставитися дбайливо й обережно» і треба „починати вивчати дитину саме з вивчення її здоров'я» [7]. Як учений застерігав: «Людина вже в дитинстві відчуває себе неповноцінною. Цього не повинно бути!» [6].

Навчання дітей з порушеннями слухової функції має бути систематичним і організованим, цілеспрямованим і зосередженим. ІЦе Л. С. Виготський вказував, що навчання глухих це спеціальна педагогічна техніка використання особливих методів. Але при цьому він же зазначав, що потрібно виховувати і навчати не слуху або сліпу дитину, а дитину взагалі. Проте глухота не впливають на інтелектуальні можливості людини або на її здатність навчатися. Але, дитина зі зниженим слухом потребує спеціальних навчальних послуг для того, щоб отримати адекватне навчання.

Спільна робота сурдопедагогів, викладачів та законів про шкільну освіту постійно скеровується на вивчення рівня готовності (освітньої і психологічної) випускників до продовження навчання, особливостей методів, прийомів і принципів навчання, організації самостійної роботи та розвитку пізнавальної

діяльності учнів з порушеннями слуху [2].

На підставі законодавчих документів України, літературних джерел, історичної літератури можна зробити висновок, що освіта не чуючих на етапі становлення Української держави почала мати належні засоби викладання і навчання рідної мови.

Список використаних джерел:

1. *Досвід втілення положень про освіту для дітей з особливими потребами в країнах Центральної Європи: [результати до досліджень Іванни Чані].* (2006). К. : Міжнародний фонд «Відродження».
2. *За матеріалами захід.net. Міністерство освіти і науки України, ICTV / ОЛ.* Вилучено з <https://tsn.ua/ukrayina/ukrayina-znovu-perehodit-na-12-richne-navchannya-v-shkoli-ministr-poyasniv-navischo-477418.html> ;
3. *Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні* (Закн України). (2004). Відомості Верховної Ради, (21). 252.
4. Засенко, В.В. *Навчання глухих в теперішній час. Сучасна система освіти для осіб з вадами слуху: стан, проблеми, перспективи.* Перша Всеукраїнська конференція з питань навчання глухих в Україні, 09-10.VI.2000. Вилучено з <http://onp-ua.narod.ru/news/2012-04-12-222>.
5. Наказ МОН № 852 від 11.09.09 р. *Про введення навчального предмету "Українська жестова мова" та внесення змін до Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.* Вилучено з http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4826/.
6. Сухомлинський, В. О. (1977). *Павлівська середня школа. Вибр. тв. : У 5 т. К. : Радянська школа, (Т. 4).* 125–129.
7. Сухомлинський, В. О. (1976). *Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Вибр. тв. : 5 т. К. : Рад. шк., (Т. 1).* 55–208, 126–127.

ДОМАШНЄ НАСИЛЛЯ НАД ЖІНКАМИ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ

Нестерчук Вікторія Валентинівна
аспірант

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ВСТУП. Сьогодні у сучасному українському суспільстві запроваджується перші спроби злагодженої роботи з боку соціальних, правоохоронних, судових, виконавчих органів, на сам перед для профілактики, запобігання та допомоги жінкам від домашнього насилля.

Мета дослідження – проаналізувати домашнє насилля над жінками, його особливості та види, дослідити домашнє насилля як проблему держави.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувались теоретичні методи – аналіз наукової літератури для з'ясування змісту базових